

Nr 25.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner om viss ändring av § 36 mom. 6 riksdagsordningen.

Uti de likalydande, vid 1951 års riksdag väckta, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna, nr 116 i första kammaren av herr *Sjödahl m. fl.* och nr 225 i andra kammaren av herrar *Mårtensson* i Uddevalla och *Andersson* i Malmö, hemställes, »att riksdagen måtte besluta den ändring av § 36 mom. 6 första stycket riksdagsordningen, att orden 'eller val till utskott' utginge och att paragrafen alltså i denna del måtte erhålla följande lydelse: Ej må statsrådsledamot, justitieråd eller regeringsråd i utskott deltaga, dock att beträffande utrikesutskottet gäller vad i § 37 mom. 2 sägs».

På förslag av utskottet beslöt 1951 års riksdag att till innevarande års riksdag uppskjuta behandlingen av dessa motioner. Såsom skäl för uppskovsförslaget anförde utskottet, att motionerna borde behandlas i samband med den utredning angående dechargeinstitutets reformering, som utskottet i kraft av sin initiativrätt företoge.

Sedan konstitutionsutskottet numera avgivit betänkande, nr 24, med förslag till skrivelse om en revision av reglerna rörande statsrådets konstitutionella ansvarighet, får utskottet avgiva yttrande över förevarande motioner.

Enligt § 36 mom. 6 första stycket riksdagsordningen äga statsråd, justitieråd och regeringsråd ej rätt att deltaga i utskott eller i val till utskott.

Motionärerna föreslå en sådan ändring av stadgandet att statsråd, justitieråd och regeringsråd, som äro ledamöter av riksdagen, givas rätt att deltaga i utskottsval. Förbudet för statsråden att deltaga i val av utskott får enligt motionärerna betraktas som en kvarleva av äldre statsrättsliga teorier, som byggde på motsatsen mellan regering och riksdag. Denna motsättning hade genom utvecklingen till ett parlamentariskt styrelsesätt i hög grad minskats, varför ett sådant förbud enligt motionärerna nu svårligen låter sig motiveras; förbudet för statsråden att deltaga i utskottsvalen kunde dessutom ej hindra en regerings medlemmar att utöva ett betydande inflytande vid utseendet av sitt partis utskottskandidater. Konsekvensen av stadgandet skulle därför enligt motionärerna endast bliva att regeringspartiet eller regeringspartierna bliva underrepresenterade i utskotten i förhållande till andra partier, vilket motionärerna betrakta som oförenligt med ett parlamentariskt system. Vad beträffar förbudet för justitieråd och regeringsråd att deltaga i utskottsval saknar enligt motionärerna detta förbud praktisk betydelse och

det kunde därför knappast möta någon invändning att giva även dem valrätt till utskott.

Ett mot den förevarande regeln i § 36 riksdagsordningen svarande stadgande fanns redan i 1810 års riksdagsordning. Oavsett de motiv, som från början legat till grund för bestämmelsen i fråga, har i vårt nuvarande parlamentariska styrelseskick förbudet mot statsrådets deltagande i utskottsval enligt konstitutionsutskottets uppfattning ej längre något berättigande. Det kan nämligen ej vara lämpligt, att ett parti i regeringsställning på grund av förbudet för statsråden att deltaga i utskottsval skulle kunna få sitt inflytande på besättandet av utskottsplatserna minskat. Utskottet tillstyrker därför en sådan ändring av § 36 mom. 6 riksdagsordningen, att statsråden givas rätt att deltaga i val till utskott. Undantag bör dock göras för val till konstitutionsutskottet med hänsyn till detta utskotts särskilda uppgift att granska statsrådets ämbetsutövning. Undantagsregeln bör vidare utsträckas till att gälla förutvarande statsrådsledamot vid val till det konstitutionsutskott, inom vars granskningsperiod dennes ämbetsförvaltning normalt faller. Utskottet delar vidare motionärernas uppfattning, att några avgörande invändningar ej kunna resas mot att borttaga förbudet för justitieråd och regeringsråd att deltaga i val till utskott.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att riksdagen, i anledning av förevarande motioner, såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling måtte antaga följande

F ö r s l a g

till

ändrad lydelse av § 36 mom. 6 riksdagsordningen.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

§ 36.

§ 36.

6.

6. Statsrådsledamot må ej deltaga i val till konstitutionsutskott; ej heller må förutvarande statsrådsledamot deltaga i det val till konstitutionsutskott, som följer närmast efter hans avgång.

Ej må statsrådsledamot, justitieråd eller regeringsråd i utskott eller val till utskott deltaga, dock att beträffande utrikesutskottet gäller vad i § 37 mom. 2 sägs.

Ej må statsrådsledamot, justitieråd eller regeringsråd i utskott deltaga, dock att beträffande utrikesutskottet gäller vad i § 37 mom. 2 sägs.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

Ej heller — — — mom. 2 förmä-
les.

Ej heller — — — mom. 2 förmä-
les.

Stockholm den 15 maj 1952.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Karl August Johanson, Elmgren*, Gustav Emil Andersson*, Herlitz, Lindén, Fritiof Karlsson, Lundgren, Fritjof Thun och Damström; samt

från andra kammaren: herrar Hallén, Pettersson i Norregård, Fast, Norén, Swedberg, Spångberg, Jonsson i Haverö, Olsson i Mora*, Hammar och Håstad.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Herlitz, Lundgren, Swedberg, Olsson* i Mora, *Hammar* och *Håstad*, som inom utskottet yrkat, att utskottet måtte avstyrka de föreliggande motionerna.
